

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva v UK: exempla trahunt?

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2012
5. ročník

Autor: Bc. Petr Navrátil

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do 5. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK.

V Praze dne 1.4. 2012

.....
Petr Navrátil

*Je l'ai emprins!*¹

¹ Devíza Karla Smělého, která se od roku 1468, kdy si bere Markétu z Yorku, objevuje na jeho majetku, erbech, pečetích, zástavách a medailích. V podrobnostech: PARAVINCINI, Werner. *Karel Smělý: zánik domu burgundského*. Praha: Paseka, 2000, s. 25 an.

Obsah

1. Úvod	1
2. Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva v UK.....	9
2.1 Zákonný základ žalob na náhradu škody vzniklé porušením norem soutěžního práva.....	9
2.2 Vybraná judikatura zabývající se žalobou na náhradu škody vzniklé porušením norem soutěžního práva	12
3. Závěr.....	15
4. Resumé	20
5. Abstract	21
6. Seznam vybrané literatury	22
6.1 Monografie	22
6.2 Články	22
6.3 Judikatura	23

1. Úvod

Když v roce 1963 poprvé vetoval francouzský prezident a válečný hrdina Charles de Gaulle přistoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (dále jen „UK“) do struktur, jejichž existence byla z právního hlediska teprve v rozpuku,² jako by tím chtěl dát najevo, že Spojené království do Evropy nepatří. Tento svůj tvrdý politický kurz přitom francouzský generál a muž, který vstoupil 25. srpna 1944 do bojující Paříže a to nehledě na osobní rizika, držel po celou dobu své vlády a minimálně v tomto smyslu lze uvažovat o jeho názorech jako o konzistentních.³ Z tohoto pohledu pak není překvapující, že až jeho abdikací po negativním výsledku referenda, se kterým spojoval někdejší čelný představitel hnutí Svobodných Francouzů své další setrvání ve funkci francouzského prezidenta, se otevřela Spojenému království cesta do Evropských společenství, do kterých se začlenilo k 1. lednu 1973. Dnes již snad nikdo nepochybuje o tom, že UK je velmi významnou a důležitou součástí Evropské unie (dále jen „EU“), avšak minimálně potud, pokud budeme uvažovat v rovině velkých právních systémů, musí být zdůrazněno, že přeci jen se jedná o zemi od kontinentální Evropy dosti odlišnou,⁴ byť v dílčích aspektech se od zbytku států *common law* oddělující a hledící spíše směrem přes kanál La Manche nežli přes velkou louži.⁵

Dlužno poznamenat, že samotná kontinentální Evropa, resp. EU, z hlediska soutěžního práva zvláště v posledních letech zažívala a zažívá své malé revoluce a vzpoury vůči dosavadnímu chápání a pojetí, byť v mnoha ohledech spíše připomínají výkřiky do tmy nežli uvědomělou volní činnost.

Za jeden z takových výkřiků přitom lze považovat dnes již vpravdě legendární případ Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“), podle kterého se nazývá doktrína v něm judikovaná a výrazným způsobem promlouvající do podoby unijního soutěžního práva doktrínou *Courage*⁶. Jakkoliv je však tato doktrína významná, slušelo by se jistě na úvod

² Ke sloučení orgánu Evropského hospodářského společenství, Evropského společenství uhlí a oceli a Euratomu došlo totiž až v roce 1967, a to na základě tzv. Slučovací smlouvy. V podrobnostech: KOVÁŘ, Martin. HORČIČKA, Václav. *Dějiny evropské integrace I a II*. Praha: Triton, 2005-2006.

³ Není bez zajímavosti, že Charles de Gaulle vetoval přistoupení UK i v listopadu roku 1967. V podrobnostech: KOVÁŘ, Martin et al. *Jak na EU?* Česko: Úřad vlády ČR, 2008, s. 31 an.

⁴ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 163-188.

⁵ Z pohledu problematiky, kterou se zabývá tato práce je zejména zajímavé sblížení procesních předpisů v otázkách dokazování a přeci jen poněkud odlišné pojetí procesních institutů *disclosure* a *discovery*. V podrobnostech: NEIL, Andrews. *English civil procedure*. Oxford: Oxford University Press, 2003.

⁶ Rozsudek SDEU C-453/99 *Courage v. Crehan*.

poznámenat, že samotné kořeny unijního soutěžního práva je třeba hledat u „otců zakladatelů“, konkrétně v člancích 83 až 85 smlouvy o založení Evropského společenství. V roce 1962 pak přijala Komise klíčové nařízení 17/62 upravující vymáhání soutěžního práva v užším slova smyslu.⁷ Toto nařízením přitom zůstalo v platnosti až do 30. dubna 2004, kdy bylo nahrazeno nařízením 1/2003.

Z pohledu problematiky, kterou se zabývá tato práce, je pak třeba dodat, že začátkem 70. let 20. století judikoval Soudní dvůr, že soutěžní pravidla zakotvená v unijním právu mají přímý efekt. Jinými slovy soutěžní pravidla vyplývající z unijního právního řádu zakládají práva jednotlivcům, přičemž národní právní řády a národní soudy jsou povinni tato práva chránit.⁸ Právě na tuto myšlenku pak navazovala i doktrína *Courage*, za jejíž jádro je třeba považovat zejména bod 26 rozsudku, kde SDEU jednoznačně deklaruje své stanovisko, že plný účinek unijního soutěžního práva by byl zpochybněn, nemohl-li by se každý (tj. jakákoliv právnická či fyzická osoba)⁹ domáhat škody, která mu byla způsobena smlouvou nebo jednáním, které je způsobilé omezit či narušit hospodářskou soutěž. V rozpracovávání této doktríny pak SDEU pokračoval v případě *Manfredi*¹⁰, když v bodě 62 rozsudku judikoval: „V nepřítomnosti právní úpravy Společenství v této oblasti přísluší vnitrostátnímu právnímu řádu každého členského státu, aby určil příslušné soudy a upravil procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany práv, která procesním subjektům vyplývají z přímého účinku práva Společenství za předpokladu, že tyto podmínky nejsou méně příznivé než ty, které se týkají obdobných řízení na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti), a že v praxi neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práv přiznaných právním řádem Společenství (zásada efektivity).“

Poté co 1. května 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie, došlo z hlediska české soutěžně právní úpravy k mnoha významným změnám. V této souvislosti je pak třeba na prvním místě zmínit tzv. euronovelu Ústavy,¹¹ která upravila znění čl. 10 Ústavy České republiky, kdy se právě z tohoto článku stalo ono příslovečné otevřené okno, skrze něhož

⁷ HOLMES, Kathrine. Public Enforcement or Private Enforcement? Enforcement of Competition Law in the EC and UK. *European Competition Law Review*. 2004, 1, s. 25.

⁸ Rozsudek SDEU 127/73 BRT v. Sabam.

⁹ Byť zde je třeba zdůraznit, že každý nemusí nutně znamenat skutečně každý. Viz KLOUB, Jindřich. Aktivní legitimace a obrana na základě odsunutí škody v řízeních o náhradu škody za porušení pravidel hospodářské soutěže. TICHÝ, Luboš. *Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: UK, 2009, s. 78-94.

¹⁰ Rozsudek SDEU ve spojených věcech C-295/04 a C-298/04 (*Manfredi*).

¹¹ Viz v podrobnostech: KRÁL, Richard. Znovu k zakotvení vnitrostátních účinků komunitárního práva v Ústavě ČR. *Právní rozhledy*. 2004, 3, s. 110 an.

proudí dovnitř jasný sluneční svit (nejen) z Bruselu a Lucemburku.¹² A právě skrze čl. 10 Ústavy proniká do českého právního řádu, společně s primárním unijním právem, i doktrína *Courage a Manfredi*. Pro samotné české soutěžní právo je to velmi významná skutečnost zvláště vezmeme-li v potaz další rozsudky SDEU, jako např. veleslavný případ italského právníka Costy vzpírajícího se energetickému gigantu E.N.E.L.,¹³ popř. případ nizozemského dopravce Van Gend en Loos.¹⁴

Avšak byl-li v rámci této práce na přecházejících řádcích podán krátký exkurz k českému soutěžnímu právu a jeho vztahu k doktríně *Courage a Manfredi* a unijnímu soutěžnímu právu vůbec, bylo by nepochybně taktéž vhodné uvést celou problematiku do terminologických souvislostí tak, aby si bylo možno udělat onen pověstný *big picture*.

Co se týče terminologického zakotvení, možná nejširší definice soutěžního práva je z pera významné české badatelky zabývající se soutěžním právem, Jindřišky Munkové, která o soutěžním právu píše jako o *souboru právních předpisů, jejichž předmětem jsou soutěžní vztahy mezi subjekty působícími na trhu a vstupujícími do soutěžních vztahů*.¹⁵ Podle ní se tak v zásadě jedná o stanovení negativních a pozitivních podmínek, za kterých je možno se účastnit hospodářské soutěže,¹⁶ přičemž nedodržení těchto podmínek je postihováno sankcemi. Zdůrazněno budiž, že v rámci právních norem upravujících problematiku

¹² Jak k tomu pravil Eric Stein: „Zastrčen v pohádkové říši Lucemburského velkovévodství, a obdařen, až donedávna, neškodným zanedbáváním ze strany mocností a medií, Soudní dvůr vytvořil ústavní rámec pro strukturu federálního typu v Evropě.“ STEIN, Eric. Lawyers, Judges, and the Making of a Transnational Constitution. *The American Journal of International Law*. 1981, 1, s. 1. Překlad převzat z www.ericsteinpapers.eu. V originále: „Tucked away in the fairyland Duchy of Luxembourg and blessed, until recently, with benign neglect by the powers that be and the mass media, the Court of Justice of the European Communities has fashioned a constitutional framework for a federal-type structure in Europe.“

¹³ Rozsudek SDEU 6/64, kdy v tomto rozsudku byla zakotvena přednost unijního práva.

¹⁴ Rozsudek SDEU 26/62, kdy v tomto rozsudku byla zakotvena bezprostřední použitelnost a bezprostřední účinky unijního práva.

¹⁵ MUNKOVÁ, Jindřiška; SVOBODA, Pavel; KINDL, Jiří, op. cit., s. 25.

¹⁶ Je ale třeba zdůraznit, že samotný termín *hospodářská soutěž*, je značně problematický a jeho uchopení může působit obtíže, přičemž autor tohoto článku za nejpřiléhavější považuje tezi Josefa Bejčka, který k tomuto pravil: „Více či méně scholastických definic hospodářské soutěže je celá řada. Definovat přesně tak mnohostranný a složitý jev, jakým je soutěž, je možné jen na vysokém stupni abstrakce, což ovšem zase znamená praktickou nepoužitelnost takové definice.“ Viz HAJN, Petr. Jednání v hospodářské soutěži. *Ekonom*. 1992, 33, s. 56-57. HAJN, Petr. K vymezení hospodářské soutěže. *Právní rozhledy*. 1998, 9, s. 438-443. LISSE, Luděk. Některé aspekty generální klauzule nekalé soutěže. *Obchodní právo*. 2007, s. 2-17. BEJČEK, Josef. Pojem soutěže a jejích cílů. *Právní praxe v podnikání*. 1996, 5.

soutěžního práva rozeznáváme dvě velké skupiny, přičemž kritériem této diferenciaci je zájem, který je příslušnými právními normami chráněn. V případě, že převažujícím zájmem je soukromý zájem jednotlivých soutěžitelů, pak je možno uvažovat o soutěžním právu jako o právu proti nekalé soutěži. V případě, že převažujícím zájmem je zájem státu na existenci soutěže vůbec, pak je možno uvažovat o soutěžním právu v užším slova smyslu nebo také o právu na ochranu hospodářské soutěže.¹⁷

Však jedno latinské přísloví praví - *omnis definitio in iure est periculosa*,¹⁸ přičemž nejinak tomu je i v tomto případě. Takováto diferenciacie totiž, tj. dělení na právo na ochranu hospodářské soutěže a právo proti nekalé soutěži, uvnitř kategorie nesoucí nálepkou soutěžního práva, která je pro soudobé chápání soutěžního práva odborným diskursem typická, je dosti nepřesná a pohříchu zavádějící. Zvláštní důraz je totiž třeba klást na slovíčko převažující, neboť to odráží nikoliv neotřesitelnou skutečnost samu, nýbrž toliko současné pojmání soutěžního práva českou odbornou veřejností. Paralelně k tomuto, v kontinentálním právním systému tradičnímu pojetí však již od konce 19. století existuje pojetí jiné, typické pro anglo-americké právní prostředí, které na první místo klade nikoliv zájem a odpovědnost státu za jemu, Bohem(?),¹⁹ svěřenou společnost, ale zájem a odpovědnost jedince za své vlastní dobro. A tak zatímco v Evropě (resp. Evropské unii) je pořád uvažováno v zásadě pouze o veřejnoprávním vymáhání soutěžního práva (ang. *Public Enforcement*),²⁰ na druhé straně Atlantiku vidí jako stěžejní vymáhání soukromoprávní (ang. *Private Enforcement*).²¹ Cílem této práce není zabřednout do nikdy nekončící debaty, který ze dvou způsobů vymáhání soutěžního práva v užším slova smyslu je výhodnější a proč, či zdali je vhodné oba způsoby chápat komplementárně,²² avšak jedna skutečnost by podtržena být měla. Pod termínem

¹⁷ MUNKOVÁ, Jindřiška; SVOBODA, Pavel; KINDL, Jiří, po. cit., s. 26 an.

¹⁸ Česky: Každá definice v právu je nebezpečná.

¹⁹ Vox populi, vox dei?

²⁰ Tento výrok však netřeba chápat absolutně. Viz Zelená kniha: Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES a Bílá kniha: o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. Online dostupné na <http://eur-lex.europa.eu>.

²¹ Ve věcech porušení soutěžního práva totiž mohou rozhodovat buďto správní úřady, a to z úřední povinnosti a ve veřejném zájmu (ang. *Public enforcement*), anebo soudy, a to na základě žaloby a tedy v soukromém zájmu žalobce (ang. *Private enforcement*). Více in MICHAL, Petr. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 34 an.

²² V podrobnostech: NERUDA, Robert. Soukromé či veřejné prosazování soutěžního práva? *Antitrust*. 2011, 4, s. 154-160. HOLMES, Katherine. Public Enforcement or Private Enforcement? *European Competition Law Review*. 2004, 1, s. 25-36.

Private Enforcement tak, jak je v současnosti chápán, se skrývá především celá plejáda žalob, které může procesně způsobilá osoba podat u věcně a místně příslušného národního soudu, jako např. žalobu na neplatnost, negatorní žalobu anebo žalobu na náhradu škody.²³

V této souvislosti musí být zdůrazněno, že z pochopitelných důvodů se nemůže v této práci dostat zasloužené pozornosti vymáhání soutěžního práva ve své celistvosti, dokonce nemůže být ani řeč o tom, že by bylo možno v rámci tak nepatrného prostoru pojednat o celém *Private Enforcement*, jakožto o souboru výše uvedených žalob. Cílem této práce proto je pouze pojednat o jednom dílčím výseku, který je ale považován za stěžejní pro efektivní fungování *Private Enforcement*,²⁴ a to sice o žalobě na náhradu škody, která byla způsobena porušením norem soutěžního práva v užším slova smyslu, tj. norem práva na ochranu hospodářské soutěže tak, jak je v současnosti zakotvena v právu UK.

Nebudiž pochyb o tom, že i autor této práce si připouští jako legitimní otázku, k čemu vůbec takovéto bádání je a má-li nějaký praktický význam, či zda se nejedná o pouhé *l'art pour l'art*²⁵. V této souvislosti je možné zmínit několik argumentů, proč právě žaloby na náhradu škody vzniklé porušením norem soutěžního práva a proč právě UK.

Co se týče první pochybnosti, tj. proč je nutné se zabírat žalobami na náhradu škody, kterou žalobce utrpěl v souvislosti s porušením norem soutěžního práva žalovaným, tak zde je třeba uvést, že takovéto právo nejen vyplývá z práva unijního, které je součástí českého právního řádu, nýbrž i z práva soukromého. Konkrétně z § 373 an. zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObchZ“), přičemž toto ustanovení je nutno číst společně s § 41 a § 757 ObchZ, kde se stanoví, že byla-li škoda způsobena porušením povinností vyplývajících z obchodního zákoníku, použije se § 373 ObchZ obdobně.²⁶ Pro úplnost je poté třeba dodat, že i kdyby v soudobém právním řádu

²³ BRKAN, Maja. Procedural Aspects of Private Enforcement of EC Antitrust Law: Heading Toward New Reforms? *World Competition*. 2005, 28 (4), s. 479.

²⁴ KORAH, Valentine. The Reform of EC Competition Law: The Challenge of an Optimal Enforcement System. BASEDOW, Jürgen (ed.). *Private Enforcement of EC Competition law*. New York: Kluwer Law International, 2007, s. XV an.

²⁵ V podrobnostech: HAUSER, Arnold. NORTHCOTT, Kenneth. The „l'art pour l'art“ Problem. *Critical Inquiry*. 1979, 3, s. 425-440.

²⁶ Není bez zajímavosti, že se v odborném diskursu objevily názory, že dovolával-li by se žalobce domáhající se škody, která mu byla způsobena porušením norem soutěžního práva, příslušných ustanovení unijního práva a nikoliv obchodního zákoníku, postupovalo by se dle úpravy odpovědnosti za škodu tak, jak je zakotvena v § 420 an. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Viz BÁNYAIOVÁ, Lucie. K některým otázkám soukromoprávních nároků z porušení soutěžních předpisů. *Antitrust*. 2010, 4, s. 27-29.

České republiky neexistovala relevantní úprava zakotvující právo procesně způsobilé osoby podat žalobu na náhradu škody k věcně a místně příslušnému soudu, neznamenalo by to nutně neexistenci takového práva. Právě naopak je autor této práce toho názoru, že právo na náhradu škody, ať už vznikla z jakéhokoliv důvodu, je nedílnou součástí čl. 9 odst. 2 Ústavy, tedy tzv. materiálního ohniska, tj. je podstatnou náležitostí demokratického právního státu, kterým se Česká republika stále zdá být. Vezmeme-li potom v potaz ustanovení § 120 odst. 1, § 118b ve spojení s § 205 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o.s.ř.“) a konfrontujeme-li tato ustanovení s doktrínou *Manfredi*²⁷, pak nezbyvá nežli konstatovat, že česká právní úprava v tomto konkrétním případě minimálně balancuje na hraně rozporu s unijním právem, pakli už se za touto pomyslnou hranou neocitla.

Ve světle výše uvedeného pak i se ozřejmuje smysl toho, proč se tázat po právní úpravě žalob na náhradu škody vzniklé porušením norem soutěžního práva a proč zrovna při tomto tázání brát zvláštní zřetel na UK. Vždyť kde jinde v Evropě se pokusit hledat inspiraci, když ne v zemi, jejíž bývalá kolonie má se soutěžním právem tolik zkušeností a kde se z *Private Enforcement* stal svého druhu fetiš?

Koneckonců pochyboval-li by někdo o významu soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, je třeba takového člověka upozornit na skutečnost, že o důležitosti soukromoprávního vymáhání soutěžního práva cestou žalob na náhradu škody jsou přesvědčeni i odborníci v OSN. O tomto svědčí skutečnost, že příslušné ustanovení upravující žaloby na náhradu škody vzniklé porušením norem soutěžního práva zahrnul UNCTAD do svého vzorového zákona na ochranu hospodářské soutěže,²⁸ přičemž v komentáři k tomuto ustanovení se mimo jiné uvádí, že soukromoprávní vymáhání soutěžního práva cestou žaloby na náhradu škody je v současnosti možné i v takových státech, jako je např. Kolumbie, Mexiko, Peru, Taiwan, Čína, Venezuela nebo Zambie.²⁹ O praktické stránce věci si asi netřeba dělat velké iluze alespoň potud, pokud budeme uvažovat o výše zmíněných zemích, přesto však by jedna věc neměla ujít pozornosti, a to sice fakt, že i státy s dosti rozdílnými

²⁷ Zejména s bodem 62 tohoto rozsudku.

²⁸ *Model Law on Competition*. Geneva: United Nations, 2003, s. 7. Text samotného ustanovení: „To afford a person, or the State on behalf of the person who, or an enterprise which, suffers loss or damages by an act or omission of any enterprise or individual in contravention of the provisions of the law, to be entitled to recover the amount of the loss or damage (including costs and interest) by legal action before the appropriate judicial authorities.”

²⁹ *Model Law on Competition*. Op. cit., s. 61.

právními tradicemi, historií a platnou a účinnou právní úpravou považují právní institut odpovědnosti za škodu za podstatnou náležitost svého právního řádu.

Co se soudobého odborného diskursu na toto téma týče, tak na prvním místě je třeba jmenovat základní příručku soutěžního práva, knihu nesoucí přiléhavý název *Soutěžní právo*³⁰, a její autory Jindřišku Munkovou, Jiřího Kindla a Pavla Svobodu, kteří se řadí mezi přední české odborníky na soutěžní právo. Zvláštní zmínkou je pak třeba ocenit přínos těchto autorů nejen v oblasti teoreticko-odborné, ale i pedagogické. Z dalších autorů věnujících se soutěžnímu právu budiž dále jmenován bývalý předseda českého Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „ÚOHS“) Michal Petr a jeho kniha *Modernizace komunitárního soutěžního práva*,³¹ či David Raus, autor knihy *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*³². Zapomínáno by však nemělo být ani na dílčí příspěvky z pera Roberta Nerudy³³, Petra Hajny³⁴, Josefa Bejčka³⁵, či Václava Šmejkal³⁶. Zvláštní uznání si dozajista zaslouží i editorská činnost vedoucího Centra právní komparatistiky při Právnické fakultě Univerzity Karlovy Luboše Tichého, zejména pak sborník *Soukromé vymáhání kartelového práva*.³⁷ S nemenším uspokojením je ale možné poukázat i na vůbec první specializované periodikum na problematiku soutěžního práva *Antitrust*,³⁸ které vychází od roku 2009.

³⁰MUNKOVÁ, Jindřiška. SVOBODA, Pavel. KINDL, Jiří. Op. cit.

³¹PETR, Michal. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. Praha: C.H. Beck, 2008.

³²RAUS, David. *Hospodářská soutěž po vstupu ČR do EU*. Brno: CP Books, 2005.

³³ Např. NERUDA, Robert. Náhrada škody způsobené protisoutěžním jednáním jako způsob soukromého vymáhání antimonopolního práva. *Právní rozhledy*. 2005, 12, s. 435 an. NERUDA, Robert. Soukromé či veřejné prosazování soutěžního práva? *Antitrust*. 2011, 4, s. 154-160. NERUDA, Robert. Náhrada škody způsobené protisoutěžním jednáním jako způsob soukromého vymáhání antimonopolního práva. BEJČEK, Josef. POKORNÁ, Jarmila *Odpovědnost za škodu*. Brno: MU, 2005, s. 93-113.

³⁴ Např. HAJN, Petr. Ke vztahům mezi smluvním a soutěžním právem. *Bulletin advokacie*. 1997, 6-7, s. 7 an. HAJN, Petr. Náhrada škody a jiné prostředky ochrany proti nekalé soutěži. BEJČEK, Josef. POKORNÁ, Jarmila *Odpovědnost za škodu*. Brno: MU, 2005, s. 36-45. HAJN, Petr. Jednání v hospodářské soutěži. *Ekonom*. 1992, 33, s. 56-57. HAJN, Petr. K vymezení hospodářské soutěže. *Právní rozhledy*. 1998, 9, s. 438-443.

³⁵ Např. BEJČEK, J. Pojem soutěže a soutěž jejích cílů. *Právní praxe v podnikání*. 1996, 5, s. 6 an. BEJČEK, Josef. Ekonomicko-právní souvislosti odpovědnosti za škodu. TICHÝ, Luboš (ed.). *Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: Centrum právní komparatistiky, 2009, s. 43-64. BEJČEK, Josef. *Soutěžní politika a fúze v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita, 2010.

³⁶ Např. ŠMEJKAL, Václav. EU 2007/2008: soutěž jako cíl nebo jako prostředek. *Vymezení relevantních trhů a další aktuální otázky ochrany hospodářské soutěže v rozšířené Evropské unii*. Praha: Česká asociace pro soutěžní právo, 2008, s. 71-91.

³⁷ TICHÝ, Luboš (ed.). *Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: Centrum právní komparatistiky, 2009.

³⁸ *Antitrust: revue soutěžního práva*. Praha: Sdružení Kairos, 2009 an.

Co se týče zahraničních prací, je určitě žádoucí zmínit alespoň počín autorského kolektivu pod vedením Davida Vaughana *EU Competition law: general principles*,³⁹ stejně jako práci D. G. Goydera⁴⁰ anebo v mnoha ohledech výjimečné a inspirativní dílo Olivera Marca Hartwiche *Wettbewerb, Werbung und Recht*.⁴¹ V neposlední řadě pak nejde nezpomenout záslužnou ediční činnost ředitele *Max-Planck-Instituts für ausländisches und internationales Privatrecht* v Hamburku Jürgena Basedowa,⁴² stejně jako dílčí studie Katherine Holmes⁴³ nebo Barry J. Rodgera⁴⁴.

Na úplný závěr je třeba toliko upozornit na prostý fakt, že autor této práce si je vědom svých omezených schopností a je odhodlán přistupovat k vymezené problematice s nezbytnou interpretační pokorou. Skutečně výše řečené nesmí laskavého čtenáře vést k mylnému dojmu, že by snad autor této krátké práce měl přílišné ambice, tj. že by se bláhově pokoušel o rozsáhlejší pansofistické úvahy, které mu z povahy věci nepřísluší. Spíše je třeba chápat tento text jako drobné zamyšlení nad současným stavem soukromoprávního vymáhání (nejen) v Evropské unii. Pro úplnost je pak třeba doplnit, že citováno v této práci bylo dle normy ČSN ISO 690.

³⁹ VAUGHAN, David et al. *EU Competition law: general principles*. Oxford: Oxford University Press, 2006.

⁴⁰ GOYDER, D. G. *Goyder's EC competition*. Oxford: Oxford University Press, 2009.

⁴¹ HARTWICH, Oliver Marc. *Wettbewerb, Werbung und Recht*. München: Herbert Utz Verlag, 2003.

⁴² Za všechny jeho počiny: BASEDOW, Jürgen (ed.). *Private Enforcement of EC Competition law*. New York: Kluwer Law International, 2007.

⁴³ HOLMES, Kathrine. Public Enforcement or Private Enforcement? Enforcement of Competition Law in the EC and UK. Op. cit.

⁴⁴ RODGER, Barry J. Private Enforcement of Competition Law, the Hidden Story: Competition Litigation Settlements in the United Kingdom, 2000-2005. *European Competition Law Review*. 2008, 2, s. 96-116.

2. Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva v UK

Rozsudek Soudního dvora ve věci *Courage* vyneseny v září roku 2001 znamenal jistý zlom v unijním soutěžním právu a vyvolal lavinu akademické literatury valící se skrze Evropu a zabývající se problematikou soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, jak již bylo koneckonců naznačeno v úvodu k této práci. Avšak ani Komise v této věci nezůstala nečinná. Právě naopak na základě jejího zadání byla společností Ashurst⁴⁵ vypracována studie o podmínkách žalob na náhradu škody v případě porušení soutěžního práva, ve které bylo *inter alia* konstatováno⁴⁶: „Výsledek této studie o žalobách na náhradu škody v případě porušení soutěžního práva nás opravňuje ke konstatování, že existuje ohromující různorodost a naprostá nerozvinutost těchto žalob v rámci EU.“⁴⁷ Komise pak na tuto zprávu navázala ve své *Zelené knize*⁴⁸ v roce 2005 a v, k totožné problematice se vyjadřující, *Bíle knize*⁴⁹ v roce 2008. Není bez zajímavosti, že aktivitu Komise podpořil i český ÚOHS.⁵⁰ Avšak o zásadním průlomem na poli soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, alespoň pokud budeme uvažovat v mezích českého právního řádu, lze hovořit vskutku jen stěží. Jaká však byla a je situace ve Spojeném království?

2.1 Zákonný základ žalob na náhradu škody vzniklé porušením norem soutěžního práva

Soutěžní právo ve Spojeném království rozhodně nepředstavuje neměnnou konstantu. Právě naopak v posledních letech 20. století a v prvních letech 21. století došlo k poměrně významným změnám na poli soutěžního práva UK.⁵¹ Tou zdaleka nevýznamnější však bylo přijetí nového zákona na ochranu hospodářské soutěže (ang. *Competition Act*) v roce 1998,

⁴⁵ Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules. Brusel: Ashurst, 2004. Dostupné z: <http://ec.europa.eu>.

⁴⁶ Dlužno poznamenat, že závěry této studie vzhledem k použitým metodám (společnost Ashurst zjišťovala údaje o žalobách zasíláním dotazníků příslušným národním soudům) nelze nijak přeceňovat.

⁴⁷ Překlad autor. V originále: „*The picture that emerges from the present study on damages actions for breach of competition law in the enlarged EU is one of astonishing diversity and total underdevelopment.*“

⁴⁸ Zelená kniha: Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu>.

⁴⁹ Bílá kniha: O žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu>.

⁵⁰ Stanovisko ÚOHS je dostupné na: <http://www.compet.cz>.

⁵¹ HOLMES, Kathrine. Public Enforcement or Private Enforcement? Enforcement of Competition Law in the EC and UK. Op. cit., s. 30.

který nabyl účinnosti k 1. březnu 2000. Není přitom bez zajímavosti, že tento zákon obsahuje zvláštní ustanovení o vztahu soutěžního práva UK a unijního soutěžního práva, ve kterém je zakotvena povinnost pro národní soutěžní autority, tj. nejen Úřad na ochranu hospodářské soutěže (ang. *Office of Fair Trading*, dále jen „OFT“) ale i soudy, respektovat rozhodnutí SDEU a Komise ve věcech soutěžního práva.⁵² Jako účel tohoto ustanovení se jeví zejména – slovy Kathrine Holmes – *zrcadlení unijního práva v právu UK*.⁵³ Co se týče samotného práva domáhat se škody, která byla způsobena v souvislosti s porušením norem soutěžního práva, tak v této věci *Competition act* mlčí.⁵⁴ Vláda Spojeného království v důvodové zprávě k tomuto zákonu uvedla, že právo domáhat se u věcně a místně příslušného soudu náhrady škody způsobené porušením norem soutěžního práva není v *Competition act* výslovně kodifikováno z toho důvodu, aby bylo možné snadněji implementovat příslušnou judikaturu SDEU.⁵⁵

Po necelém roce platnosti a účinnosti *Competition act* přišla vláda Spojeného království s iniciativou *A World Class Competition Regime*, která byla publikována v červenci roku 2001.⁵⁶ V této vládní zprávě přitom *inter alia* stojí: „*Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva je velmi důležitou součástí efektivního fungování práva na ochranu hospodářské soutěže. Pokud dojde k porušení norem soutěžního práva, subjekty, kterým byla způsobena v souvislosti s takovýmto porušením škoda, by měly mít právo žalovat ty, kteří tuto škodu způsobili. Existují přitom dvě hlavní výhody soukromoprávního vymáhání soutěžního práva:*

- (i) *Těm, kteří utrpěli škodu, bude tato škoda nahrazena.*
- (ii) *Přiměje to soukromé žalobce, a tím i mobilizuje soukromé zdroje, k vymáhání*

⁵² *Competition act*, s. 60.

⁵³ HOLMES, Kathrine. Public Enforcement or Private Enforcement? Enforcement of Competition Law in the EC and UK. Op. cit., s. 31. Překlad Petr Navrátil. V originále: The intention of this provision is that UK law should substantially mirror EC law.

⁵⁴ Podobně jako český zákon č. 143/2001 Sb., zákon o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů. Není bez zajímavosti, že dříve platný zákon č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů, výslovně upravoval nároky, kterých se mohli dovolávat ti, jejichž práva byla nedovoleným omezením soutěže porušena. Viz NERUDA, Robert. Náhrada škody způsobené protisoutěžním jednáním jako způsob soukromého vymáhání antimonopolního práva. Op. cit., s. 103 an.

⁵⁵ HOLMES, Kathrine. Public Enforcement or Private Enforcement? Enforcement of Competition Law in the EC and UK. Op. cit., s. 32.

⁵⁶ *A World Class Competition Regime*, Cm. 5233, 2001. Online dostupné na International Insolvency Institute: www.iiiglobal.org.

*soutěžního práva. Například v USA až 90% vymáhání soutěžního práva je realizováno cestou soukromoprávní. To umožňuje americkému národnímu soutěžnímu úřadu koncentrovat své síly na důležité případy, přičemž ty méně závažně jsou ponechány k postihu soukromoprávnímu.*⁵⁷

Tedy vláda UK v obecné rovině poukazovala nejen na potřebu retributivní spravedlnosti, ale i efektivního (a co nejlevnějšího) systému vymáhání soutěžního práva.⁵⁸ Tento svůj deklarovaný přístup pak naplnila v roce 2002 skrze *Enterprise Act*. Jednou z nejdůležitějších změn, které tento zákon přinesl, byla pravomoc Soutěžního odvolacího tribunálu (ang. *Competition Appeal Tribunal*, dále jen „CAT“)⁵⁹ rozhodovat o žalobách na náhradu škody způsobené porušením norem soutěžního práva v případech, kdy žalobě předchází rozhodnutí OFT, ve kterém se konstatuje porušení norem soutěžního práva. Hlavní argumenty vlády Spojeného království, proč neponechat rozhodování o těchto žalobách na obecných soudech, byly dva. Za prvé zde existovala obava vlády ohledně nákladných řízení a za druhé zde byly pochybnosti ohledně dostatečné odbornosti soudců nezvyklých rozhodovat ve věcech týkajících se soutěžního práva.⁶⁰ V otázkách aktivní a pasivní procesní legitimace a určení výše škody má přitom CAT postupovat obdobně jako obecné soudy. Na druhou stranu dlužno poznamenat, že takováto pravomoc CAT není výlučná a nezabavuje poškozeného práva podat žalobu u obecného soudu, a to v případě, že zde neexistuje správní rozhodnutí o tom, zdali normy soutěžního práva byly porušeny či nikoliv.

Další důležitou změnou bezprostředně související s výše uvedeným bylo skrze *Enterprise act* zavedení do britského soutěžního práva zezávnění rozhodnutí OFT nebo

⁵⁷ A World Class Competition Regime. Op. cit. Překlad Petr Navrátil. V originále: *Private actions are a very important limb of an effective competition regime. Where behaviour is illegal under competition laws, parties who are harmed ought to be able to bring action against the perpetrators. There are two main advantages:*

(i) *Those who are harmed get the compensation They deserve for the harm they suffer.*

(ii) *It draws private resources into the enforcement process. In the US, for example, 90 per cent of competition cases are private actions. This allows the US authorities to focus their energies on more important cases – leaving less significant cases to be sued privately.*

⁵⁸ Pro srovnání: KLOUB, Jindřich. Aktivní legitimace a obrana na základě odsunutí škody v řízeních o náhradu škody za porušení pravidel hospodářské soutěže. TICHÝ, Luboš. *Soukromé vymáhání kartelového práva*. Op. cit., s. 78 an.

⁵⁹ Není bez zajímavosti, že CAT vznikl již v roce 1998 dle *Competition Act*. Mezi jeho pravomoci přitom patří zejména vyřizování odvolání směřujících proti rozhodnutí OFT, přičemž rozhodnutí CAT lze napadnout jenom ve věcech právních, a to u odvolacího soudu (ang. *Court of Appeal*).

⁶⁰ HOLMES, Kathrine. Public Enforcement or Private Enforcement? Enforcement of Competition Law in the EC and UK . Op. cit., s. 32.

2.2 Vybraná judikatura zabývající se žalobou na náhradu škody vzniklé porušením norem soutěžního práva

Není náhodou, že ve studii zpracované společností Ashurst je věnováno Spojenému království více nežli 40 stran.⁶² Jak k tomu uvádí samotná zpráva: „[...] žaloby na náhradu škody způsobené porušením norem soutěžního práva jsou ve Spojeném království přijímány, a to jak soudy, tak i právníky nebo akademiky jako nezbytná součást právního řádu již od dob případu *Garden Cottage*, přičemž soudy UK v tomto udávají tón v rámci celé EU.“⁶³ Samotná studie přitom uvádí čtyři případy, kdy bylo v UK rozhodováno o žalobě na náhradu škody způsobené porušením norem soutěžního práva. Avšak pochopitelně ani po vydání studie zpracované společností Ashurst nedošlo k zastavení podávání takovýchto žalob. Právě naopak v letech následujících po roce 2004 se objevila před soudy UK celá řada žalob na náhradu škody způsobené porušením norem soutěžního práva, přičemž je ale třeba zdůraznit, že naprostá většina těchto žalob byla tzv. *follow-on*, tj. byly podány až po rozhodnutí soutěžního úřadu, tedy po ukončení správního řízení s rušitelem soutěžního pořádku a vydání správního rozhodnutí.⁶⁴ Z těchto mnoha případů jsou zajímavé zejména dva, a to nikoliv pro svou výjimečnost, nýbrž proto, že jsou typickými reprezentanty britské soutěžně právní mašinerie. V prvním případě, konkrétně v případě *Chester City Council v. Arriva plc*,⁶⁵ se nejednalo o *follow-on* žalobu, nýbrž o žalobu předcházející správnímu rozhodnutí, a v druhém případě, *Healthcare At Home Limited v. Genzyme Limited*,⁶⁶ se jednalo o *follow-on* žalobu podanou přímým konkurentem žalovaného, která byla úspěšná a skončila mimosoudním vyrovnáním.⁶⁷

⁶¹ *Enterprise Act*, s. 20.

⁶² Viz UK National Report. Online dostupné na: <http://ec.europa.eu>.

⁶³ UK National report. Překlad Petr Navrátil. V originále: *UK Courts have to a certain extent lead the field in the context of remedies of breach of EC law. In particular, it has been generally accepted by UK courts, lawyers and academics that damages should be available in principle as a remedy for breach of EC competition law since the landmark Garden Cottage case of 20 years ago.*

⁶⁴ Např. případy: *BCL Old Co Limited and others v Aventis, Rhodia, Hoffman-La Roche and Roche*, *Healthcare at Home Limited v Genzyme Limited*, *Emerson Electric Co and others v Morgan Crucible Company plc and others atp.*

⁶⁵ [2007] All ER (D) 146 (Jun).

⁶⁶ Příklad 1060/5/7/06.

⁶⁷ Zde je třeba podotknout, že samotná úspěšnost žalob na náhradu škody způsobené porušením norem

V případě *Chester City Council* se žalobce domáhal náhrady škody s tvrzením, že žalovaný, společnost Arriva, se dopustila zneužití dominantního postavení. Vrchní soud však v této věci judikoval, že žalobci se nepodařilo prokázat, že by Arriva zaujímala dominantní postavení v rámci relevantního trhu a žalobu zamítl.

V případě *Healthcare At Home Limited* se naopak jednalo o tzv. *follow-on* žalobu, tudíž této žalobě předcházelo rozhodnutí *Office of Fair Trading*, ve kterém byla společnost Genzyme shledána vinnou z porušování norem soutěžního práva, konkrétně ze zneužití dominantního postavení, a byla jí uložena pokuta ve výši 6,8 miliónu liber.⁶⁸ Společnost Genzym se proti tomuto rozhodnutí odvolala k CAT a ten snížil pokutu na 3 milióny, avšak rozhodnutí o zneužití dominantního postavení nezměnil.⁶⁹ V dubnu roku 2006 pak podala společnost Healthcare at Home Ltd, přímý konkurent společnosti Genzyme, žalobu směřující k náhradě škody, která ji v souvislosti s protisoutěžním chováním společnosti Genzyme vznikla.⁷⁰ Dne 15. listopadu 2006 pak CAT odsoudil Genzym k prozatímnímu vyplacení částky 2 milióny liber (ang. *interim damages*) společnosti Healthcare at Home Ltd. Na přelomu roku 2006 a 2007 pak došlo k dohodě mezi společnostmi Healthcare a Genzyme a 11. ledna 2007 bylo řízení zastaveno.

Pokud by byla dvě zde uvedená rozhodnutí zobecněna, je možné dojít k vcelku zajímavým, i když možná (pro někoho) nikterak překvapivým závěrům. Předně je tu věc, která přímo z výše citovaných rozhodnutí nevyplývá, avšak z prostudování širšího okruhu judikátů je zcela zřejmá – v několika posledních letech, zejména v období od přijetí *Enterprise Act* a judikátu SDEU *Courage* – lze pozorovat nárůst žalob na náhradu škodu vzniklé v souvislosti s porušením norem soutěžního práva, i když pořád se nejedná o jev masový. Většina takovýchto žalob je přitom tzv. *follow-on*, tj. předchází jim autoritativní rozhodnutí správního orgánu o tom, zdali soutěžního právo porušeno bylo, či nikoliv.⁷¹ Naopak žalob podaných nezávisle na činnosti národního soutěžního úřadu, *Office of Fair Trade*, je minimum, přičemž naprostá většina z nich je neúspěšná, kdy příčinou tohoto neúspěchu je zpravidla neschopnost žalobce dokázat porušení norem soutěžního práva

soutěžního práva v UK není nikterak oslňující. Spíše naopak. V podrobnostech: RODGER, Barry J. *Private Enforcement of Competition Law, the Hidden Story: Competition Litigation Settlements in the United Kingdom, 2000-2005*. Op. cit., s. 96 an.

⁶⁸ Případ OFT CA98/3/03.

⁶⁹ *Genzyme Ltd v OFT [2004] CAT 4*.

⁷⁰ Nedomáhala se však pouze skutečné škody a ušlého zisku, ale i tzv. *exemplatory damages*.

⁷¹ RODGER, Barry J. *Private Enforcement of Competition Law, the Hidden Story*. Op. cit., s. 115 an.

žalovaným, popř. prokázat vzniklou škodu a její výši.⁷² U žalob opírajících se o předcházející autoritativní rozhodnutí správního orgánu pak v drtivé většině dochází k mimosoudnímu vyrovnání, za čímž je nepochybně třeba na jedné straně spatřovat složitou důkazní situaci žalobce ohledně vzniku a výše škody, na straně druhé pak i zájem žalovaného minimalizovat možné ztráty a nechť vystavovat se dlouhému a drahému řízení, na jehož konci by mohl být odsouzen k placení milionových částek, zvláště pak když se jedná častokrát o jeho přímé konkurenty. Stejně tak prakticky nedochází k situaci, kdy by byla žalovanému uložena povinnost zaplatit tzv. *exemplatory damages*, tj. žaloby na náhradu škody nejsou soudy v UK chápány v první řadě jakožto prostředek sloužící k odstrašení případných rušitelů soutěžního pořádku, nýbrž jako nástroj zajištění retributivní spravedlnosti.⁷³

⁷² Tamtéž.

⁷³ K zásadě retributivní spravedlnosti: LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007, s. 36 an.

3. Závěr

Bylo-li v úvodu k této práci psáno o tom, že čl. 10 Ústavy představuje jakési otevřené okno, kterým proudí dovnitř světlo bruselského a zejména lucemburského slunce, pak je třeba mít na paměti, že sluneční svit sice dezinfikuje, avšak příliš mnoho tohoto slunečního svitu může způsobit i něco horší nežli jenom vyrážku na tváři.

Tohoto nebezpečí si patrně byli vědomi i angličtí soudci, když v poslední instanci rozhodovali o případě pana Crehana soudícího se se společností Courage Ltd. Samotné kořeny tohoto případu je přitom (možná poněkud paradoxně) třeba hledat na pozadí liberalizace anglického trhu s pivem koncem 80. a počátkem 90. let. V té době totiž společnost Courage vlastnila značné množství restaurací napříč starou dobrou Anglií, přičemž je pronajímala fyzickým osobám s tím, že nájemce musel platit nájem a své dodávky piva odebírat výlučně od společnosti Courage, a to za ceny, které Courage určí jako běžné velkoobchodní ceny. Pan Crehan byl právě jednou z takovýchto osob, avšak jeho podnikatelský záměr skončil neúspěchem a po dvou letech nájmu byl nucen nájemní smlouvu⁷⁴ se značnými ztrátami vypovědět. Soukolí soudní mašinérie však paradoxně neroztočil pan Crehan, nýbrž pivovar Courage, který se na něm domáhal zaplacení dlužného nájemného, jakož i zaplacení dodávek piva, přičemž pan Crehan se bránil tvrzením, že nájemní smlouvy, které společnost uzavírala, porušovaly unijní právo, a zároveň žádal náhradu škody, která mu byla takovýmto nezákonným počínáním způsobena.⁷⁵ Vrchní soud v Londýně (ang. *High Court*), který byl v daném případě soudem prvního stupně, rozhodl ve prospěch žalobce, tj. společnosti Courage Ltd.⁷⁶ Odvolací soud (ang. *Court of Appeal*) rozhodující v druhé instanci, předložil věc prostřednictvím tzv. předběžné otázky⁷⁷ Soudnímu dvoru, přičemž odpovědi SDEU byla právě ona veleslavná doktrína *Courage*. Odvolací soud pak rozhodnutí vrchního soudu zrušil. Do hry se však ještě vložil Odvolací výbor Sněmovny lordů (ang. *Appellate Committee of the House of Lords*), který dal naopak za pravdu vrchnímu soudu, tj. rozhodnutí odvolacího soudu zvrátil.⁷⁸ Jakkoliv je toto rozhodnutí Odvolacího

⁷⁴ Nájemní smlouva byla přitom uzavřena na dobu dvaceti let.

⁷⁵ Dlužno poznamenat, že případ pana Crehana rozhodně nebyl ojedinělý, nýbrž paralelně s ním se projednávala celá řada žalob vycházejících z podobného skutkového stavu.

⁷⁶ Vycházel přitom ze starší zásady anglického práva, že strana, která se spolupodílela na nezákonném jednání, se nemůže dovolávat náhrady škody, neboť je *pari delicto*.

⁷⁷ V podrobnostech k této problematice: TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 345 an.

⁷⁸ Rozhodnutí Odvolacího výboru Sněmovny lordů ze dne 19. 7. 2006 ve věci *Inntrepreneur Pub Company and*

výboru Sněmovny lordů zajímavé i z hlediska principu loajality,⁷⁹ pro samotné soukromoprávní vymáhání soutěžního práva je dosti neblahou zprávou. Slovy Michala Bobka: „[...] *desítky odborných článků a monografií předvíдалy posun směrem k soukromému vymáhání práva ochrany hospodářské soutěže v Evropě po vzoru Spojených států amerických. Pět let poté se vlajková loď celého tažení za privatizaci vymáhání práva hospodářské soutěže s konečnou platností potápí.*“⁸⁰

Předchozí citát je však třeba relativizovat alespoň potud, pokud budeme brát v potaz činnost Komise. Ta totiž již od roku 2003 aktivně podporuje *Private Enforcement*, tj. soukromoprávní vymáhání soutěžního práva, přičemž tuto svoji podporu zhmotnila zejména v tzv. Zelené knize a Bílé knize.⁸¹ Zde je ale třeba zdůraznit, že pakli Zelená kniha z roku 2005 obsahovala řadu návrhů fundamentálních změn, které měly sloužit k prosazení soukromoprávního vymáhání soutěžního práva, pak ovšem Bílá kniha od řady z nich upustila. Zejména se přitom jednalo o návrhy, které měly evropské soutěžní právo a jeho vymáhání přiblížit modelu fungujícímu ve Spojených státech amerických⁸² - za všechny necht' jsou zmíněny koncepce tzv. *double damages* a zavádění prvků *discovery*⁸³ do procesních zákonů členských států. Tento názorový posun Komise pravděpodobně souvisel i s formující se opozicí proti soukromoprávnímu vymáhání soutěžního práva, která v roce 2009 znemožnila přijetí legislativních návrhů Komise týkajících se právě *Private Enforcement* a fakticky tak – sportovní terminologií řečeno – vystavila soukromoprávní vymáhání soutěžního práva do ofsajdu. Zůstává přitom otázkou, zdali takovýto výsledek lze brát jako pozitivní, anebo negativní.

Je-li však uvažováno o soutěžním právu v těchto souvislostech a jsou-li kladeny

others v. Crehan.

⁷⁹ Viz čl. 4 odst. 3 SEU a ZEMÁNEK, Jiří. Eurokonformní výklad rámcových rozhodnutí – povinnost nebo nepřipustný soudcovský aktivismus? *Jurisprudence*, 2005, 8.

⁸⁰ BOBEK, Michal. Odvolací výbor Sněmovny lordů: Dohra ve věci Crehan aneb o (ne)spolupráci soudů členských států a Evropskou komisí v oblasti ochrany hospodářské soutěže. *Soudní rozhledy*. 2006, 10, s. 408.

⁸¹ Zelená kniha: Žaloby o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES a Bílá kniha: O žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES. Online dostupné na <http://eur-lex.europa.eu>.

⁸² K soutěžnímu právu USA podrobněji zejména: GIFFORD, Daniel J. RASKIND, Leo J. *Federal Antitrust Law: Cases and Materials*. Cincinnati: Anderson Publishing, 1998. NEALE, A. D. GOYDER, D. G. *The Antitrust Laws of the United States of America*. Cambridge : Cambridge University Press, 1987.

⁸³ Viz s. 26 *Federal Rules of Civil Procedure* a FRIEDENTHAL, J. H. MILLER, A. R. SEXTON, J. E. HERSHKOFF, H. *Civil Procedure*. West, 2010, kapitola V.

takovéto otázky, je třeba se vrátit k samotným základům a ptát se, co vlastně pomocí norem soutěžního práva chráníme.⁸⁴ Na toto téma se – alespoň dle soudu autora této krátké práce – mimořádně podnětným způsobem zamýšlel již v roce 2008 Václav Šmejkal, když si kladl otázku, zdali je pro Evropskou unii soutěž cílem nebo prostředkem. Ve svém textu přitom reagoval na dobovou situaci a spor mezi francouzským prezidentem Nicolasem Sarkozym a Evropskou komisí. Jádrem tohoto sporu byla otázka, zdali by soutěž měla být cílem sama o sobě, nebo zdali by měla být pouhým nástrojem k dosažení prosperity, stability a růstu.⁸⁵ Závěr, ke kterému Václav Šmejkal dospěl, zněl, že v Evropské unii nikdy nebyly soutěžní právo a problematika soutěže oddělovány od politických a společenských poměrů a snah své doby.⁸⁶ Celé jeho tázání přitom provázal zajímavý fakt – soutěžní právo nelze plně oddělit od soutěžní politiky, přičemž soutěžní politika v zásadě slouží toliko k naplnění hodnot, které demokratická většina společnosti aktuálně preferuje. Jak k tomu poznamenává Josef Bejček: „Soutěžní politika je součástí hospodářské politiky, tedy součástí zasahování státu do ekonomických procesů, čili – jinými slovy – součástí státní regulace ekonomiky.“⁸⁷

Avšak i přesto, co bylo uvedeno výše, přes všechny ty velké spory nejružnějších myšlenkových a ekonomických proudů,⁸⁸ by nemělo být zapomínáno na zjevnou skutečnost, že právo sleduje celou řadu cílů a promítá se do něj celá řada hodnot. V této souvislosti je pak třeba vzpomenout myšlenky Gustava Radbrucha, který rozděluje tyto hodnoty a cíle na základní (spravedlnost, právní jistota a účelnost) a dílčí, přičemž dílčí hodnoty se nezdá nacházet vůči sobě navzájem v protikladu.⁸⁹ Se soutěžním právem a soutěžní politikou se to má přitom zrovna tak. I oni sledují dílčí cíle, avšak základním cílem je zejména naplňovat známou a tolikrát omílanou zásadu *neminem leadere*.⁹⁰

Skutečně zužovat celou debatu pouze na to, co přinese hospodářskou krizí zmítané ekonomice podporování či naopak odmítání *Private Enforcement*, je naprosto nemístné minimálně potud, pokud budeme uvažovat o žalobách na náhradu škody, která vznikla v souvislosti s porušením norem soutěžního práva a které se domáhá poškozený u věcně a

⁸⁴ Viz PARRET, Laura. Shloun't we know what we are protecting? Yes we should! A plea for a solid and comprehensive debate about the objectives of EU competition law and policy. *European Competition Journal*. 2010, s. 339-376.

⁸⁵ ŠMEJKAL, Václav. EU 2007/2008: soutěž jako cíl nebo jako prostředek. Op. cit., s. 74 an.

⁸⁶ ŠMEJKAL, Václav. EU 2007/2008: soutěž jako cíl nebo jako prostředek. Op. cit., s. 89.

⁸⁷ BEJČEK, Josef. Cílové konflikty v soutěžním právu. *Právník*. 2007, 146, č. 7/07, s. 666.

⁸⁸ V podrobnostech: MUNKOVÁ, Jindřiška. SVOBODA, Pavel. KINDL, Jirí. Op. cit., s. 3-22.

⁸⁹ RADBRUCH, Gustav. *Der Mensch im Recht*. Göttingen: Vandenhoeck and Ruprecht, 1961, s. 88 an.

⁹⁰ Česky: Nikoho nepoškozovat.

místně příslušného národního soudu. V soukolí všech těch velkých národních šampiónů a klenotů se totiž pohybují skutečné subjekty, lhotejno zdali spotřebitelé či soutěžitelé, které nesou reálné dopady protizákonného jednání. Je sice pravda, že otázka, zdali podporovat či nepodporovat soukromoprávní vymáhání soutěžního práva v EU, je do značné míry otázkou politickou nežli právní, avšak umožnit každému, aby došel svého práva, nesouvisí v první řadě s *Private Enforcement*, nýbrž se samotnou podstatou na které je vybudována jak Evropská unie, tak ale i její členské státy. Konečně nehlásí se snad EU v čl. 2 SEU *inter alia* i k tomu, že je založena na hodnotách právního státu? A není snad jedním z atributů právního státu⁹¹ umožnit osobám, které utrpěly škodu, aby se u nestranného třetího, soudu,⁹² domohly náhrady této škody?

Asi nebude přespříliš kacířské vyslovit - ano. Však s pouhým tímto konstatováním se nelze spokojit. Právě naopak je třeba si klást otázky další, zejména pak do jaké míry je skutečně umožňováno – vyjádřeno biblickým slovníkem – *bratřím nejmenším dojít svého práva*. Bylo-li v této souvislosti v úvodu této práce naznačeno, že i SDEU si je vědom toho, že je třeba zajistit takovou hmotně právní a procesně právní úpravu, která bude výše uvedenou maximu naplňovat,⁹³ a že český právní řád v tohoto ohledu balancuje takřkajíc na hraně, pak je také třeba se ptát, zdali neexistuje někde v Evropě právní úprava, která by byla vhodným inspiračním zdrojem i pro českého zákonodárce. Jinými slovy je třeba se ptát: *exempla trahunt*?

Jako dobrý inspirační zdroj by se na první pohled v tomto případě mohla jevit právní úprava soutěžního práva platná a účinná na území Spojeného království. Konečně, jak bylo demonstrováno i v této práci, soutěžní právo UK patří rozhodně mezi ty právní úpravy členských států EU, které jsou z hlediska *Private Enforcement* takřkajíc na špici vývoje. Zároveň však platí, že britské soudy jsou velmi opatrné v otázkách žalob na náhradu škody a k zastrašujícímu efektu v podobě tzv. *exemplatory damages* se neuchylují. Stejně tak i platí, že naprostá většina žalob je tzv. *follow-on*, tj. žalobci se v nich opírají o poznatky shromážděné národním soutěžním úřadem, v tomto případě *Office of Fair Trade*. V této souvislosti – a vzhledem k relativně velkému počtu mimosoudních vyrovnání – se existence specializovaného orgánu na problematiku soutěžního práva jeví jako vhodné opatření. Věru *Competition Act Tribunal* je určitě orgánem, jehož existence rozhodně není

⁹¹ BOGUSZAK, Jiří; ČAPEK, Jiří; GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 2. Praha: Aspi, 2004.

⁹² Viz ZOULÍK, František. O podstatě a postavení procesního práva. *Právní rozhledy*. 2009, 12, s. 419-456.

⁹³ Viz rozsudek Manfredi a v něm judikovaný princip efektivity. V podrobnostech: RAINER, Arnold. Výkon práva Společenství národními úřady. *Evropské právo*. 1997, 6, s. 8 an.

soukromoprávnímu vymáhání soutěžního práva na škodu. Spíše naopak jej lze považovat za jednu z hlavních součástí ochrany soutěže ve Spojeném království, potažmo za orgán umožňující poškozeným subjektům domoci se svého práva.

Na druhou stranu je ale třeba zdůraznit, že existuje celá řada problémů, které souvisí s *Private Enforcement* a které by si zasloužily všeobecnou pozornost a možná i inspiraci poněkud jinou právní úpravou nežli tou, která je v současnosti platná a účinná na území UK. Namátkou je možno zmínit např. otázku aktivní a pasivní procesní legitimace, problematiku důkazních břemen a dokazování vůbec, vztah tzv. programů shovívavosti a soukromoprávního vymáhání, stejně jako problém dvojího trestání a zásada *ne bis in idem* atp. Tyto úvahy a tázání, jakkoliv jsou potřebné a nezbytné, však nemohou být z důvodu rozsahu této krátké práce její součástí. Závěrem proto nezbyvá nežli připomenout slova Petra Hajna, který kdysi napsal: „*Zatím se nepodařilo prokázat, že by se s hospodářským životem měly věci jinak než s veslováním proti proudu, kde nedostatek úsilí směřovat vpřed znamená cestu zpátky.*“⁹⁴

⁹⁴ HAJN, Petr. O právu na soutěžní chování. *Právník*. 1998, 10, s. 918.

4. Resumé

Cílem této práce byla analýza vybraných ustanovení soutěžního práva platného a účinného ve Spojeném království a k tomu se vztahující vybrané judikatury se zvláštním zaměřením na otázku, zdali nepředstavuje soutěžní právo UK vhodný inspirační zdroj i pro českého zákonodárce.

Samotná práce je členěna do tří kapitol. Kapitola první je úvodní a definuje základní otázky práce. Kapitola druhá je rozdělena do dvou podkapitol – v podkapitole první je pojednáno o zákonném základu žalob na náhradu škody vzniklé porušením norem soutěžního práva dle právní úpravy UK, v podkapitole druhé potom o vybrané judikatuře vztahující se k soutěžnímu právu UK.

Závěry jsou shrnuty v kapitole třetí, kde je *inter alia* konstatováno, že úprava žalob na náhradu škody vzniklé v souvislosti s porušením norem soutěžního práva tak, jak je v České republice zakotvena v platném a účinném hmotném a procesním právu, vyvolává určité pochybnosti o souladu s unijním právem. Jako vhodné řešení těchto nesrovnalostí by se pak autorovi této práce jevilo převzetí koncepce relativně úspěšně fungující v UK, tj. vytvoření specializovaného orgánu rozhodujícího spory z těchto žalob. Byť na druhou stranu je třeba zdůraznit, že toto opatření by v žádném případě nebylo samospasitelné. Právě naopak by bylo vhodné jej doplnit o opatření další, zejména z oblasti civilně procesní.

5. Abstract

The purpose of the study is to analyse selected legal provisions of UK Competition Law as well as selected judgements. The special attention is also paid to the question, whether a UK Competition Law could be an interesting source for the Czech lawmakers or not.

The study is composed of three chapters, each of them dealing with different aspect of the antitrust claims for damages.

Chapter One is introductory and defines basic terminology used in the study.

Chapter Two consists of two parts. Part One focuses on legal basis for antitrust claims for damages. Part Two examines relevant judgements of UK courts.

Conclusions are drawn in Chapter Three. The study emphasizes that Czech legal provisions governing antitrust claims for damages are in breach of European Union Law. According to the author of this study the optimal solution lies in the following UK example and in the creating specialized authority which would deal with antitrust claims for damages. On the other hand it should be stressed the fact that this would be only the first step on the long road to ensure truly effective private enforcement of Competition Law.

6. Seznam vybrané literatury

6.1 Monografie

1. EZRACHI, Ariel. *EC Competition Law*. Oxford: Hart Publishing, 2008.
2. GOYDER, D. G. *EC Competition Law*. Oxford: Oxford University Press, 2003.
3. HARTWICH, Oliver Marc. *Wettbewerb, Werbung und Recht*. München: Herbert Utz Verlag, 2003.
4. KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. Praha: C. H. Beck, 1996.
5. MICHAL, Petr. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. Praha: C. H. Beck, 2008.
6. MUNKOVÁ, Jindřiška. KINDL, Jiří. SVOBODA, Pavel. *Soutěžní právo*. Praha: C. H. Beck, 2006.
7. SYLLOVÁ, Jindřiška. PÍTROVÁ, Lenka. PALDUSOVÁ, Helena a kol. *Lisabonská smlouva (komentář)*. Praha: C. H. Beck, 2010.

6.2 Články

1. BÁNYAIOVÁ, Lucie. K některým otázkám soukromoprávních nároků z porušení soutěžních předpisů. *Antitrust*. 2010, 4, s. 27-29.
2. BOSKOVITS, Kosmas. Modernization and Role of National Courts: Institutional Choices, Power Relations, and Substantive Implications. BASEDOW, Jürgen (ed.). *Private Enforcement of EC Competition law*. New York: Kluwer Law International, 2007, s. 95-117.
3. BOBEK, Michal. Odvolací výbor Sněmovny lordů: Dohra ve věci Crehan aneb o (ne)spolupráci soudů členských států a Evropskou komisí v oblasti ochrany hospodářské soutěže. *Soudní rozhledy*. 2006, 10, s. 405-408.
4. HAJNÁ-STEINEROVÁ, Karin. Soukromé prosazování soutěžního práva. *Ochodněprávní revue*. 2009, 10, s. 295 an.
5. HLADÍK, Jiří. Náhrada škody za porušení soutěžního práva. TICHÝ, Luboš (ed.). *Vývoj práva delikttní odpovědnosti za škodu v České republice, Rakousku a Evropě*. Praha: PF UK, 2005, s. 161-193.
6. HOLMES, Kathrine. Public Enforcement or Private Enforcement? Enforcement of Competition Law in the EC and UK. *European Competition Law Review*. 2004, 1, s.

25-36.

7. KORAH, Valentine. The Reform of EC Competition Law: The Challenge of an Optimal Enforcement System. BASEDOW, Jürgen (ed.). *Private Enforcement of EC Competition law*. New York: Kluwer Law International, 2007, s. XV an.
8. MCCURDY, Gregory. Impact of Modernisation of the EU Competition Law System on the Courts and Private Enforcement of the Competition Laws: A Comparative Perspective. *European Competition Law Review*. 2004, 8, s. 509-517.
9. MUNKOVÁ, Jindřiška. Soukromoprávní vymáhání antitrustového práva z jiného úhlu pohledu. *Obchodněprávní revue*. 2009, 9, s. 254.
10. MUSIL, Ales. Antitrust Damages Action and the European Commission – show must (hopefully) go on. *Antitrust*. 2010, 4, s. 23-26.
11. NERUDA, Robert. Náhrada škody způsobené protisoutěžním jednáním jako způsob soukromého vymáhání antimonopolního práva. *Právní rozhledy*. 2005, 12, s. 435 an.
12. PARRET, Laura. Shlouldn't we know what we are protecting? Yes we should! A plea for a solid and comprehensive debate about the objectives of EU competition law and policy. *European Competition Journal*. 2010, s. 339-376.
13. PETR, Michal. Bíla kniha o náhradě škody způsobené porušením soutěžního práva. *Právní zpravodaj*. 2008, 10, s. 6-8.
14. PETR, Michal. Odpovědnost v soutěžním právu. *Jurisprudence*. 2009, 4, s. 24-32.
15. RODGER, Barry J. Private Enforcement of Competition Law, the Hidden Story: Competition Litigation Settlements in the United Kingdom, 2000-2005. *European Competition Law Review*. 2008, 2, s. 96-116.
16. VENIT, James S. Brave New World: The modernization and decentralization of enforcement under articles 81 and 82 of the EC Treaty. *Common Market Law Review*. 2003, 40, s. 545-580.
17. WAELBROECK, Denis. Private Enforcement: Current Situation and Methods of Improvement. BASEDOW, Jürgen (ed.). *Private Enforcement of EC Competition law*. New York: Kluwer Law International, 2007, s. 17-32.

6.3 Judikatura

1. Rozsudek SDEU C-453/99 *Courage v. Crehan*
2. Rozsudek SDEU ve spojených věcech C-295/04 a C-298/04 (*Manfredi*)
3. Rozsudek SDEU 127/73 *BRT v. Sabam*